

УДК: 613.62+331.47

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРАЦЮЮЧИМ В НОВИХ УМОВАХ

Гречківська Н.В., Нагорная А.М., Лубянова І.П., Тимошина Д.П.

*Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л.Шупика,
м. Київ*

ДУ «Інститут медицини праці НАМН України», м. Київ

Запропонована система медичної допомоги працюючому населенню в Україні включає структурно-функціональні підрозділи для надання (спеціалізованої) профпатологічної допомоги працюючому населенню в Україні: Центр первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) з мережею лікарських амбулаторій (ЛА) для забезпечення первинної медичної допомоги, кабінет профпатології консультативно-діагностичного центру (КДЦ) та Міський центр профпатології.

Аналіз отриманих даних медико-соціологічного дослідження показав, що 49,3 % лікарів ЗОЗ з бюджетним фінансуванням, 40,0 % лікарів медико-санітарних частин (МСЧ) та 54,5 % лікарів приватних ЗОЗ підтримують необхідність залучення сімейного лікаря ЛА до системи надання медичної допомоги працюючим. Доцільність введення структурно-функціонального підрозділу – кабінету профпатології з лікарем-профпатологом на базі КДЦ підтримало 72,5 % лікарів ЗОЗ з бюджетним фінансуванням, 50,0 % лікарів МСЧ та 45,5 % лікарів приватних ЗОЗ. Позитивно оцінили запропоновану систему 80,3 % лікарів ЗОЗ з бюджетним фінансуванням, 64,0 % лікарів МСЧ та 81,8 % лікарів приватних ЗОЗ.

Ключові слова: *система медичної допомоги, працююче населення, профпатологічна допомога, профілактика.*

Вступ

Медична допомога працівникам промислових підприємств являється важливою складовою системи охорони здоров'я, яка забезпечує здоров'я працюючого населення [3]. Внаслідок недосконалості системи медичної допомоги працівникам промислових підприємств, обумовленої низьким рівнем підготовки лікарів з професійної патології, застарілою матеріально – технічною базою, низьким рівнем забезпеченості сучасними інформаційними технологіями ЗОЗ, залучених до проведення профілактичних медичних оглядів, рівень виявлення та реєстрація професійних захворювань залишається низьким [6].

Сучасний етап розвитку охорони здоров'я в Україні характеризується реформуванням медичної галузі з провадженням засад сімейної медицини,

поверненням профілактичної спрямованості загальної системи охорони здоров'я, де наріжним каменем у цьому процесі стає спроможність країни адаптуватися до змін, які визначатиме майбутнє. Особливого акценту проблема набуває в аспекті Європейської інтеграції України у світове товариство, де організація системи медичної допомоги населенню орієнтована на кінцеві результати для забезпечення права громадян на охорону здоров'я шляхом його збереження і зміцнення [1,4].

Ринкові умови, різноманітність форм власності закладів охорони здоров'я, страхова медицина, потужний фармацевтичний ринок вимагають розробки нової системи медичної допомоги працюючому населенню з визначенням медичних структур та їх функцій на всіх рівнях її надання з відповідним порядком взаємодій між ними.

В практиці світової медицини спостерігається суттєвий прогрес в розумінні необхідності вибудовування моделей медичної допомоги і забезпечення якості існуючих систем охорони здоров'я [5].

Широкомасштабне реформування медичної галузі, яке розпочато в Україні, повинно враховувати позитивний досвід розвинених європейських країн, базуватися на позитивному досвіді минулих стратегічних рішень і використовувати потенціал перспективного мислення управлінських кадрів на крок попереду. Спроби механічного запозичення фрагментів досвіду інших країн не дасть позитивних результатів. Необхідно вибудовувати свою власну систему охорони здоров'я, в тому числі, і систему медичної допомоги працездатному населенню в Україні [4].

Мета дослідження

Розробити та оцінити систему медичної допомоги працюючим в сучасних умовах з визначенням етапності та обсягів надання медичної допомоги працівникам певних категорій закладами охорони здоров'я (ЗОЗ) незалежно від форми власності.

Об'єкт дослідження

Проаналізовано в історичному аспекті існуючі моделі медичної допомоги працюючим в країнах Європейського Союзу та в Україні в сучасних умовах. Надано аналіз нормативно-правової бази щодо організації профілактичних медичних оглядів працюючих в шкідливих та небезпечних умовах праці. Проведена оцінка ефективності запропонованих структурно-функціональних підрозділів для надання (спеціалізованої) профпатологічної допомоги лікарями закладів охорони здоров'я, залучених до надання медичної допомоги працюючому населенню. Медико-соціологічне дослідження проведено в м. Києві в ЗОЗ різних форм власності, які залучені до надання профпатологічної допомоги працюючому населенню.

Було опитано 203 медичних працівника. Розрахунки вибіркової сукупності здійснювалися згідно з загальноприйнятою для соціологічних досліджень методикою. Для опрацювання анкет було використано пакет програм «ОСА».

Результати досліджень та їх обговорення

Державна політика України в галузі охорони праці визначається Конституцією України, Законами України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Кодекс законів про працю України», «Про охорону праці» тощо і спрямована на створення належних, безпечних умов праці, запобігання нещасним випадкам і професійним захворюванням, які задекларовано [2, 8].

Проведений аналіз існуючих моделей надання медичної допомоги працюючим в сучасних умовах визначив, що профпатологічна допомога працюючому населенню забезпечується з використанням ЗОЗ з бюджетним фінансуванням, МСЧ та приватними ЗОЗ [1, 4].

Характерною ознакою сучасної системи медичного забезпечення працівників є відсутність профілактичної складової та якісної диспансеризації працюючого працездатного населення.

Все вищевикладене визначило необхідність проведення систематизації структурних підрозділів всіх рівнів надання медичної допомоги, які залучено до надання профпатологічної допомоги працюючим, і створення найбільш ефективної системи медичної допомоги працюючому населенню, хворим на професійну патологію з урахуванням соціально-економічних змін в суспільстві і реформуванні системи охорони здоров'я в Україні.

Запропонована система медичної допомоги працюючим базується на розроблених критеріях розмежування закладів охорони здоров'я за рівнями

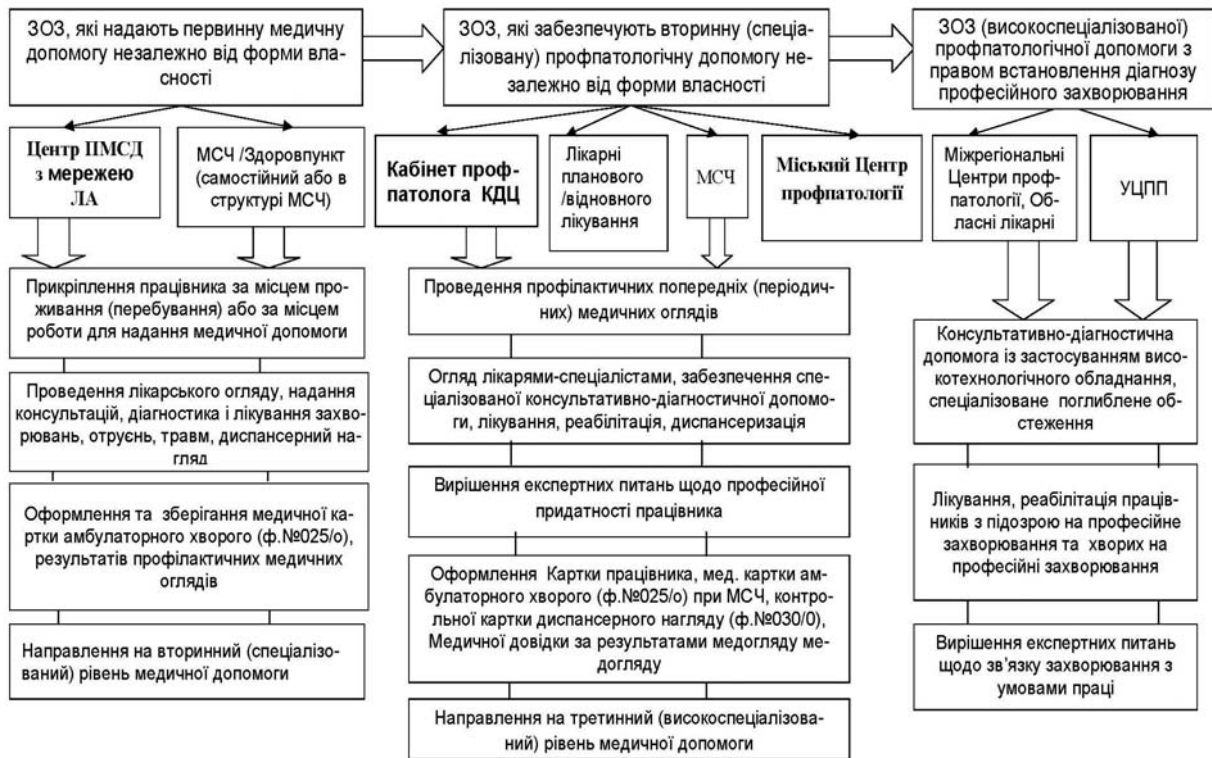

Рис. 1. Система медичної допомоги працюючому населенню з структурно-функціональними підрозділами для надання профпатологічної допомоги

надання медичної допомоги і передбачає вдосконалення організаційної складової щодо порядку надання медичної допомоги працівникам певних категорій. Запропонована система враховує структуру та етапність надання первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги працівникам зайнятим на важких роботах, роботах зі шкідливими та небезпечними факторами виробничого середовища та трудового процесу (рис. 1).

Розроблена система медичної допомоги працівникам враховує наявне матеріально-технічне оснащення закладів охорони здоров'я та кадрове забезпечення, передбачає впровадження сучасних інформаційних систем обліку, збереження та аналізу інформації в діяльність медичних комісій.

Порядок надання медичної допомоги працівникам певних категорій враховує запроваджені критерії розмежування медичної допомоги за видами, відповідно до Закону України «Основи законодавства України про охорону

здоров'я» та наказу МОЗ України № 646 від 05.10.2011 р. «Про затвердження нормативно-правових актів «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві».

Передбачається, що на підприємствах зі збереженими МСЧ, медична допомога та спеціалізована (профпатологічна) допомога працівникам певних категорій надаватиметься лікарями-терапевтами цехової лікарської дільниці, медичним працівником здоровпункту підприємства (організації) за місцем роботи працівника. Працівникам підприємств (організацій), де не створені МСЧ, первинна медична допомога надаватиметься лікарями загальної практики-сімейними лікарями, лікарями-терапевтами дільничними Центрів ПМСД за місцем прикріплення (проживання, перебування) працівника, медичним працівником фельдшерсько-акушерського пункту.

Вторинна (спеціалізована) профпатологічна допомога надаватиметься

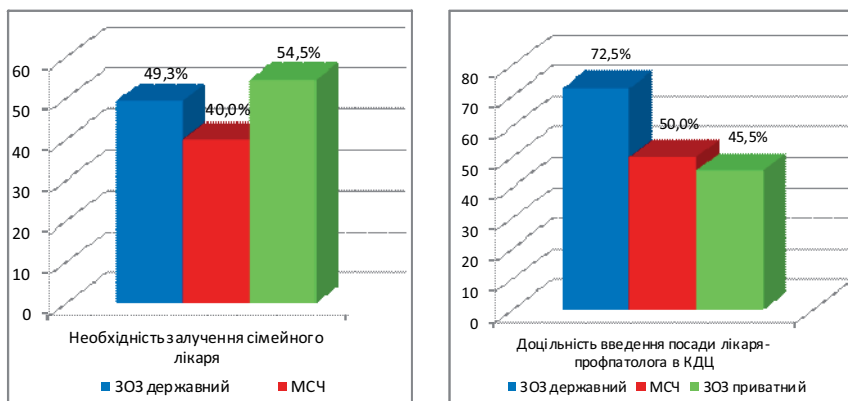

Рис. 2. Оцінка лікарями запропонованих структурно-функціональних підрозділів системи надання профпатологічної допомоги (%)

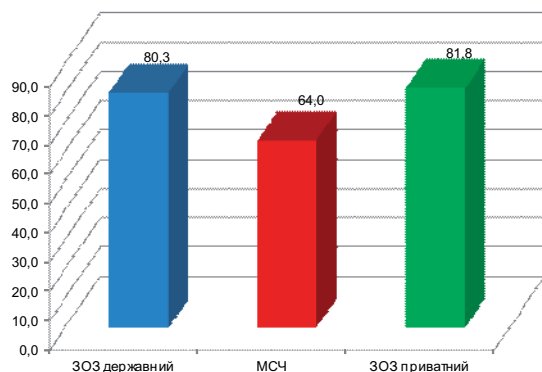

Рис. 3. Результати медико-соціологічного дослідження лікарів медичних комісій щодо доцільності запропонованої системи медичної допомоги працюючим.

працівникам лікарем — профпатологом кабінету профпатології та лікарями-спеціалістами КДЦ, лікарнями відновного (реабілітаційного) і планового лікування, Міським центром професійної патології.

Третинна (високоспеціалізована) профпатологічна допомога надаватиметься усім працівникам в амбулаторних або стаціонарних умовах в плановому порядку або екстрених випадках високоспеціалізованими багатопрофільними ЗОЗ незалежно від підпорядкування, що акредитовані та ліцензовані на відповідну медичну практику.

Слід наголосити, що метою роботи передбачено не тільки розробку системи медичної допомоги працюючому населенню, а й впровадження її структурно-функціональних підрозділів з оцінкою дієздатності та ефективності.

Апробація запропонованої системи проводилась в м. Києві, яке за свої-

ми медико-демографічними та економічними показниками і станом організації медичної допомоги працюючому населенню є типовим для всіх міст України. В м. Києві представлена велика кількість підприємств різних галузей промисловості з різними фор-

мами власності і кількістю працюючих робітників, умови праці яких пов'язані з впливом шкідливих та небезпечних виробничих факторів. На сучасному етапі медична допомога працівникам надається ЗОЗ з бюджетним фінансуванням, МСЧ та приватними ЗОЗ на договірних умовах.

Оцінка ефективності запропонованих структурно-функціональних підрозділів для надання профпатологічної допомоги визначалась лікарями закладів охорони здоров'я з використанням медико-соціологічного дослідження. Було опитано 203 медичних працівників ЗОЗ різних форм власності, які залучені до надання профпатологічної допомоги.

Аналіз отриманих даних медико-соціологічного дослідження показав, що 49,3 % лікарів ЗОЗ з бюджетним фінансуванням, 40,0 % лікарів МСЧ та 54,5 % лікарів приватних ЗОЗ підтримують необхідність залучення сімейного лікаря ЛА до системи надання медичної допомоги працюючим.

Доцільність введення структурно-функціонального підрозділу- кабінету профпатології з лікарем-профпатологом на базі КДЦ підтримало 72,5 % лікарів ЗОЗ з бюджетним фінансуванням, 50,0 % лікарів МСЧ та 45,5 % лікарів приватних ЗОЗ (рис. 2).

Позитивно оцінили запропоновану систему надання медичної допомоги працюючим в цілому 80,3 % лікарів ЗОЗ з бюджетним фінансуванням, 64,0

% лікарів МСЧ та 81,8 % лікарів приватних ЗОЗ (рис. 3).

Таким чином, запропонована система медичної допомоги дозволяє працівнику, не залежно від місця прикріплення за медичною допомогою, отримати якісну профпатологічну допомогу в повному обсязі з метою профілактики професійних захворювань, укріплення здоров'я та подовження трудового довголіття. Перевагою наведеної моделі є гнучкість та можливість адаптації її в систему охорони здоров'я з урахуванням реальних умов існування та потреб часу.

Висновки

1. Запропонована система медичної допомоги працюючому населенню в Україні передбачає введення нових структурно-функціональних підрозділів для надання профпатологічної допомоги працюючому населенню в Україні включає: Центр ПМСД з мережею ЛА для забезпечення первинної медичної допомоги, кабінет профпатології КДЦ та Міський центр профпатології для забезпечення (спеціалізованої) профпатологічної медичної допомоги.
2. В основу системи покладений принцип диференціації, що дозволяє врахувати види медичної допомоги, заклади охорони здоров'я, залучені до надання цієї допомоги і спрямувати потоки працюючих робітників та хворих на професійні захворювання між структурними підрозділами незалежно від джерел їх фінансування, форми власності і підпорядкування.
3. Запропонована система медичної допомоги працюючому населенню враховує можливість отримання (спеціалізованої) профпатологічної допомоги працюючим, як за місцем роботи (за наявності МСЧ), так і за місцем прикріплення працівника за медичною допомогою (за місцем

проживання, перебування) і поєднує існуючу ієрархічну структуру взаємодії між підрозділами системи охорони здоров'я – МОЗ України, Державною санітарно-епідеміологічною службою України з новими структурно-функціональними підрозділами профпатологічної допомоги. Перевагою наведеної системи є гнучкість та можливість адаптації її в систему охорони здоров'я з урахуванням реальних умов існування та потреб часу.

4. Медико-соціологічним дослідженням встановлено, що запропоновану систему надання медичної допомоги працюючим в цілому 80,3 % лікарів ЗОЗ з бюджетним фінансуванням, 64,0 % лікарів МСЧ та 81,8 % лікарів приватних ЗОЗ.

Література

1. Гречковская Н.В. Новые организационные формы профпатологической помощи работающему населению //Сб. «Современная медицина: актуальные вопросы», XXIV научно-практической конференции. – Новосибирск, 2013. – С. 58–62.
2. Грузова Л.М., Лубянова І.П., Варівончик Д.В., Соколова М.П. Нормативно-правове забезпечення профілактики в медицині праці / Збірник тез доповідей «Першого Всеукраїнського конгресу з медичного права і соціальної політики», 14-15 квітня 2007 року, м. Київ. — С.42-43.
3. Кундієв Ю.І. Стратегія забезпечення безпечних умов праці і збереження здоров'я працюючих в Україні на 2006-2010 роки / Кундієв Ю.І., Нагорна А.М., Чернюк В.І. // Український журнал з проблем медицини праці.-2005.- № 3-4. – С. 4-10.
4. Митник З.М. Регіональні системи охорони здоров'я України: монографія у 2-х ч.: за ред.. З.М.Митника, Г.О.Слабкого. – К., 2010. – Ч.ІІ – 392 с.
5. Морозов А.М., Степаненко А.В. Сучасні механізми забезпечення якості медичної допомоги //Ліки України.-2000.- №5.-С.63-64.
6. Нагорна А.М. Здоров'я: фундаментальні і прикладні аспекти / А.М.Нагорна

- на.-Д.: «НОРД-ПРЕС».-2006.-336 с.
7. Охорона здоров'я України: стан, проблеми, перспективи. Вид. Тернопільський державний медичний університет / В.М.Князевич, В.В.Лазоришинець, І.В.Яковенко та ін. – К., 2009. – 439 с.
 8. Ткач С.І. Нормативно-правові документи з питань організації лікувально-профілактичної допомоги працюючим в шкідливих та небезпечних умовах виробництва. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи профпатологів та лікарів різних спеціальностей, які проводять профілактичні медичні огляди / С.І.Ткач, О.Ю.Лукаєнко, І.Г.Боровик, О.В.Григорян. – Харків, ХМАПО, 2014. – 29 с.

References

1. Grechkovskaya N.V. 2013 New Organizational forms of occupational assistance to the working population. Sat. "Modern medicine: Actual question", XXIV scientific conference. — Novosibirsk, Pp. 58-62 (in Russian).
2. Gruzova L.M., Lubyanova I.P., Varivonchuk D.V., Sokolova M.P. 2007 Regulatory support of preventative medicine work. Collection of Abstracts "First All-Ukrainian Congress of Medical Law and Social Policy", Kyiv, pp.42-43 (in Ukrainian).
3. Kundiyev Y.I. The strategy of providing a safe working environment and the preservation of health workers in Ukraine, 2006-2010, 2005. Kundiyev Y.I., Nagorna A.M., Chernjuk V.I. Ukrainian magazine on medical problems. № 3-4. pp. 4-10 (in Ukrainian).
4. Mitnick Z.M. 2010. Regional health systems in Ukraine: monograph in 2 parts.: eds. Z.M.Mytynka, H.O.Slabkoho. Kyiv, CH.II. 392 p (in Ukrainian).
5. Morozov A., Stepanenko A. 2000. Current mechanisms to ensure quality of care. Medicines Ukraine. №5. pp.63-64 p (in Ukrainian).
6. Nahorna A.M. 2006. Health: fundamental and applied aspects. A.M.Nahorna.-D.: "Nord-PRESS", 336 p (in Ukrainian).
7. Health care system of Ukraine: status, problems and prospects. 2009. Ed. Ternopil State Medical University. V.M.Knyazevych, V.V.Lazoryshynets, I.V.Yakovenko and others. Kiev., 439 p (in Ukrainian).

8. Tkach S.I. Legal documents on the organization of therapeutic and preventive care to the workers in hazardous and dangerous conditions of production. Instructor's Manual for independent work profpatolohiv and doctors of various specialties, conducting preventive medical examinations 2014. S.I.Tkach, O.Yu.Lukyanyenko, I.H.Borovyk, O.V.Hryhoryan. — Kharkiv, KhMAPE, 29 p.(in Ukrainian).

Резюме

ОСОБЕННОСТИ ОКАЗАНИЯ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ РАБОТАЮЩИМ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Гречковская Н.В., Нагорная А.М., Лубянова І.П., Тимошина Д.П.

*Национальная медицинская академия последипломного образования им. П.Л.Шупика, г. Киев
ДУ «Институт медицины труда НАМН Украины», г. Киев*

Предложенная система медицинской помощи работающему населению включает структурно-функциональные подразделения для оказания (специализированной) профпатологической медицинской помощи работающему населению в Украине: Центр первичной медико-санитарной помощи с сетью врачебных амбулаторий, кабинет профпатологии консультативно-диагностического центра (КДЦ) и Городской центр профпатологии.

Анализ полученных данных медико-социологического исследования показал, что 49,3 % врачей медицинских учреждений с бюджетной формой финансирования, 40,0 % врачей медико-санитарных частей (МСЧ) и 54,5 % врачей частных медицинских учреждений поддерживают привлечение врачей семейной медицины к системе оказания медицинской помощи работающим контингентам. Введение кабинета профпатологии КДЦ позитивно оценили 72,5 % врачей бюджетных медицинских учреждений, 50,0 % — врачей МСЧ и 45,5 % врачей частных медицинских учреждений. В целом оценили

положительно предложенную систему 80,3 % врачей бюджетных медицинских учреждений, 64,0 % врачей МСЧ и 81,8 % врачей частных медицинских центров.

Ключевые слова: система медицинской помощи, работающее население, профпатологическая помощь, профилактика.

Summary

MODERN MEDICAL ASSISTANCE TO THE WORKING POPULATION

*Grechkivska N.V., Nahornaya A.M.,
Lubyanova I.P., Timoshyna D.P.*

*P.L.Shupyk National Medical Academy
of Postgraduate Education*

*SI "Institute for Occupational Health of
NAMS of Ukraine», Kyiv*

The current stage of development of Ukraine's healthcare reform is characterized by the implementation of the family medicine.

This problem is getting special emphasis with the view to European integration of Ukraine into the world community, where organization of medical care focused on the outcomes for citizens' rights to health care through its preservation and strengthening.

A system of medical care is based on investigation of material base and staff of medical organizations of different forms of ownership. The proposed system of medical care of the working population in Ukraine includes new structural and functional units to provide occupational assistance to the working

population in Ukraine, which will direct the flow of workers and people with occupational diseases between structural units regardless of the source of funding or ownership.

Analysis of the data of medical and sociological research showed that 49.3 % of doctors of budgetary financing, 40.0 % of doctors of sanitary units and 54.5 % of private doctors support the need to involve the family doctor to the system of medical assistance to the working population.

The necessity of implementation of new structural and functional unit — the cabinet of occupational diseases physician was supported by 72.5 % of physicians of budgetary financing, 50.0 % of physicians of sanitary unit and 45.5 % of private doctors.

Positively evaluated the proposed system of medical care 80.3 % of doctors budget funding, 64.0 % of physicians of sanitary unit and 81.8 % of private doctors.

Conclusions. The advantage of the proposed system is the flexibility and adaptability of the health care system basing on the real conditions of existence and needs time.

Key words: *health care, working population, occupational care and prevention.*

*Впервые поступила в редакцию 03.05.2015 г.
Рекомендована к печати на заседании
редакционной коллегии после рецензирования*